

Arthur Schopenhauer

Yaşam Bilgeliği Üzerine Aforizmalar

—
Düşünce
Klasikleri
—

ÇEVİREN: ÇIĞDEM CANAN DİKMEN

Arthur Schopenhauer, 1788'de Polonya'da doğar. 1793'te tüccar babası yazar annesiyle Hamburg-Almanya'ya yerleşir ve aile geleneğini sürdürerek ticaretle uğraşır. 1803'te burada başladığı eğitimi 1804'e kadar pek çok ülkeyi gezerek sürdürür. 1809'da Göttingen Üniversitesi'nde tıp öğrenimine başlasa da çok geçmeden felsefeye duyduğu ilgi onu bambaşka bir yöne sürükler. 1813'te Jena Üniversitesi'nde felsefe doktorasını *Über die vierfache Wurzel des Satzes vom zureichenden Grunde* (Yeterli nedensellik cümlesinin dört kat kökü üzerine) adlı teziyle tamamlar ve bu tezle Goethe'nin de ilgisini çeker. 1816'da basılan *Über das Sehnen und die Farben* (Görmek ve Renkler Üzerine) adlı kitabı, Goethe'yle aralarındaki düşünsel alışverişten doğar. En önemli eseri *Die Welt als Wille und Vorstellung* (İsteme ve Tasarım Olarak Dünya) 1819'da yayımlanır. 1820'de Berlin Üniversitesi'nde çalışmaya başlar, ancak 1831'de kolera salgını yüzünden bu şehri terk ederek Frankfurt'a yerleşir, yalnızlığa ve doğaya tutkunluğu burada filizlenir. 1836'da *Über den Willen in der Natur* (Doğadaki İrade Üzerine) adlı eserini kaleme alır, 1837'de Immanuel Kant'ın *Kritik der Reinen Vernunft* (Arı Usun Eleştirisi) kitabının oluşumuna katkıda bulunur. 1851'de *Parerga und Paralipomena*, diğer adıyla *Aphorismen zur Lebensweisheit* (Yaşam Bilgeliği Üzerine Aforizmalar) adlı bu kitabı okuyucuyla buluşur.

Dilimize de çevrilen çok sayıda eseriyle felsefe tarihinde önemli ve son derece etkili bir yer edinen Schopenhauer, Eylül 1860'ta Frankfurt'ta hayata gözlerini yumar.

Yaşam Bilgeliği Üzerine Aforizmalar

YAŞAM BİLGELİĞİ ÜZERİNE AFORİZMALAR

Orijinal adı: Aphorismen zur Lebensweisheit

Yazan: Arthur Schopenhauer

Almanca aslından çeviren: Çiğdem Canan Dikmen

Yayına hazırlayan: Neclâ Ferođlu

Türkçe yayın hakları: © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ő.

1. baskı / Nisan 2021 / ISBN 978-605-09-8293-0

Sertifika no: 11940

Kapak tasarımı: Cüneyt Comođlu

Kapak illüstrasyonu: Sönmez Karakurt

Baskı: Ana Basın Yayın Gıda İnŐ. San. Tic. A.Ő.

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. 2622 Sk.

Güven İş Merkezi, No: 6/13 Bağcılar - İSTANBUL

Tel. (212) 446 05 99

Sertifika No: 20699

Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ő.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3 Kat 10, 34360 ŐiŐli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Yaşam Bilgeliği Üzerine Aforizmalar

Arthur Schopenhauer

Çeviren: Çiğdem Canan Dikmen

İçindekiler

I / Temel bölümlendirme.....	15
II / Bir kimsenin ne olduğu üzerine	25
III / İnsanın neye sahip olduğu üzerine.....	52
IV / İnsanın neyi temsil ettiği üzerine	60
V / Öğütler ve özdeyişler.....	122
Yaşam çağlarının farklılığı üzerine.....	209

*Mutluluk kolay bir şey değil.
Mutluluğu kendi içimizde bulmak çok zor.
Ve imkânsız, başka bir yerde bulmak.*

Chamfort

Yaşam bilgeliği kavramını burada tümüyle içkin anlamda –yani yaşamı mümkün olduğunca güzel ve mutlu bir biçimde sürdürme sanatı anlamında– ele alıyorum; dolayısıyla bu sanatın kılavuzunu *mutçuluk*¹ olarak adlandırmak ve bunun neticesinde kavramı mutlu bir *varlığa*² ulaştıran yol olarak açıklamak mümkün. Bu varlık da yine salt nesnel bir bakış açısıyla –ya da daha ziyade (burada mesele öznel bir yargı gerektirdiğinden) ussal ve derinlemesine bir düşünmeyle– olsa olsa *var olmama* yerine kesinlikle tercih edilecek bir varlık olarak tanımlanabilir. Böyle bir varlık anlayışından çıkan sonuç şudur: Varlığa ölümden korktuğumuz için değil, varlığın kendisi nedeniyle bağlanırsız ve bunun neticesinde de onun ebediyen süreceğine inanmak isteriz.

İnsan yaşamının böyle bir varlık anlayışına uygun düşüp düşmediği ya da uygun düşmesinin mümkün olup olmadığı

1. Mutçuluk ya da diğer adıyla *evdemonizm*: Hayatın anlamını mutlulukta bulan, insan davranışlarının mutluluk isteğiyle belirlendiği görüşüne dayanan ahlak öğretisi. (TDK-ç.n.)

2. *Dasein*: Türkçede karşılığı varlık, var olma, mevcudiyettir. Kimi kaynaklarda “varoluş” olarak çevrilmiştir, ancak “varoluş” kelimesinin Almanca karşılığı *Existenz*'tir. (ç.n.)

sorusu, bilindiği üzere benim felsefemin olumsuz yönde yanıtlayacağı bir sorudur; mutçuluk ise bu sorunun evetlenmesini gerektirir. Bu evetleme, doğuştan gelen bir yanılığa dayanır; başyapıtımın³ 2. cildinin 49. bölümü, bu yanılığa yönelik uyarıyla başlar. Ancak böyle bir uyarıyı tüm detaylarıyla kaleme alabilmek için, esas felsefemin sevk ettiği yüksek metafizik-etik bakış açısından tamamen uzaklaşmak zorunda kaldım. Dolayısıyla burada verilen tartışmanın tümü bildik ampirik bakış açısında kaldığı ve bu bakış açısının yanılığını koruduğu sürece, bir ölçüde bir uyumsamaya⁴ dayanır. Bu yüzden değeri de ancak sınırlı olabilir, çünkü mutçuluk kelimesinin kendisi sadece bir örtmecedir.⁵ Ayrıca bu tartışmanın eksiksiz olma iddiası da yoktur; bu kısmen, konunun uçsuz bucaksız oluşundan, kısmen de böyle bir iddianın beni, başkaları tarafından zaten söylenmiş olanı tekrar etmeye mecbur bırakma ihtimalinden kaynaklanır.

Hatırladığım kadarıyla günümüzdeki aforizmalar gibi benzer bir niyetle kaleme alınmış tek kitap, Cardano'nun *De Utilitate Ex Adversis Capienda*⁶ adlı çok kıymetli, okunmaya değer eseridir ve burada verilenleri bu eserle tamamlamak mümkündür. Aristoteles de *Retorik* kitabının 1. cildinin 5. bölümünde mutçu öğretiyeye kısaca yer vermiştir, fakat bu pek tatmin edici değildir. Başka eserlerden faydalanarak bir derleme ortaya koymakla ilgilenmediğimden ve derlemeyle bu tür eserlerin ruhunu oluşturan görüş birliği ortadan kalkacağı için, bu öncülerden yararlanmadım.

Elbette genel olarak tüm zamanların bilgeleri hep aynı şe-

3. İstenç ve tasarım olarak dünya. (ç.n.)

4. Uyumsama, uyum kurma, akomodasyon. (ç.n.)

5. Örtmece ya da diğer adıyla "öfemizm", söylenmesi kaba, çirkin veya sakıncalı görülen nesnelere, kavramların, başka kelimelerle daha uygun ve edepli bir biçimde anlatılması, edebikelam; kandırma, gizleme. (TDK-ç.n.)

6. Latince, talihsizliğin faydaları üzerine. (ç.n.)

yi söylemiştir ve aptallar yani tüm zamanlarda çoğunluğu oluşturanlar hep aynı şeyi yani tam tersini yapmıştır ve bu hep böyle olacaktır. Bu yüzden şöyle der Voltaire: “Bu dünyayı, tıpkı dünyaya geldiğimizde onu bulduğumuz gibi, aptal ve kötü olarak terk edeceğiz.”

Temel bölümlendirme

Aristoteles (*Nikomakhos'a Etik*, I, 8) insan yaşamının unsurlarını üç sınıfa ayırmıştı –harici, ruhsal ve bedensel unsurlar. Bu tasnifi bir kenara bırakıp üç sayısını koruyarak şunu söylemeliyim ki ölümlülerin yazgılarındaki farklar üç ana maddeye dayandırılabilir. Bunlar:

1. Bir kimsenin *ne olduğu*: Yani kelimenin en geniş anlamıyla kişiliği. Buna göre, bir kimsenin sağlık, güç, güzellik, yaradılış, ahlaki karakter, zekâ ve almış olduğu terbiye bu madde altında toplanabilir.
2. Bir kimsenin *neye sahip olduğu*: Yani her anlamda malı ve mülkü.
3. Bir kimsenin *neyi temsil ettiği*: Bu ifadeden –bilindiği üzere– o kişinin başkalarının düşüncesinde ne olduğu yani aslında onun başkalarınca ne ifade ettiği anlaşılır. Buna göre, bu temsil başkalarının onun hakkındaki görüşünden oluşur ve şeref, rütbe, itibar olarak kendini gösterir.

İlk madde altında incelenecek olan farklılıklar, bizzat doğanın insanlar arasında oluşturduğu farklılıklardır; buradan, bu farklılıkların insanların mutluluğu ya da mutsuzluğu üzerindeki etkisinin, sadece insana özgü hükümlerden ileri gelen ve sonraki iki maddede verilmiş olan farklılıkların yol açtıklarından çok daha önemli ve çok daha derin olduğu sonucunu çıkarmak

mümkündür. Büyük bir akıl ya da büyük bir yürek gibi hakiki kişisel üstünlükler karşısında mensup olunan sınıftan kaynaklanan ya da doğuştan gelen, hatta soyluluğun, zenginliğin ve benzerlerinin kazandırdığı tüm üstünlükler, gerçek kralların huzurunda rol icabı kralları sahneleyen oyunculara benzer.

Epikuros'un ilk öğrencisi Metrodoros'un çok önceleri kaleme almış olduğu eserinde bir bölüm başlığı şöyledir: "Mutluluğun içimizde yatan nedeninin, şeylerden kaynaklanan nedenlerden daha büyük oluşu üzerine." (– περι του μειζονα ειναι την παρ ημας αιτιαν προς ευδαιμονιαν της εκ των πραγματος.– *Majorem esse causam ad felicitatem eam, quae est ex nobis, ea, quae ex rebus oritur.* Bkz. krş. Clemens Alex. Strom. II, 21, opp. polem, Würzburg baskısı, s. 362.) Elbette insanın esenliği için, varlığının tüm biçimi için esas olan, açıkça kendi içinde ne olduğu ya da ne olup bittiğidir. Başta duyularının, isteklerinin ve düşüncelerinin sonucu olarak, içsel tatmininin ya da tatminsizliğinin kaynağı doğrudan doğruya kendi içindedir; dışarıdan kaynaklanan her şeyin bunda sadece dolaylı bir etkisi vardır. Bu yüzden aynı harici olaylar ya da koşullar her birey üzerinde bambaşka etkiler yaratır ve herkes aynı çevrede bulunsa bile her birey başka bir dünyada yaşar. Çünkü bireyi sadece kendi imgeleri, hisleri ve istençli hareketleri doğrudan ilgilendirir; harici şeylerden sadece kendi dünyasının izin verdiği ölçüde etkilenir. Bireyin içinde yaşadığı dünya, her şeyden önce onun dünyayı kavrayışına bağlıdır ve bu yüzden her bireyde farklı şekillenir; buna göre bireyin dünyası kısır, yavan ve yüzeysel ya da zengin, ilginç ve hayli anlamlı olabilir. Örneğin biri, yaşamında ilginç olaylar deneyimleyen bir başkasını kıskandığında, onu, deneyimlediği olaylardan çok kavrama yetisi nedeniyle kıskanır çünkü deneyimlenen olaylara önem kazandıran, deneyimleyen kişinin kavrama yetisidir. Bir olay akılcı zengin bir bireyin kavrayışla ilginç bir hal alırken, aynı olay sığ bir aklın sıradan-

lığıyla kavrandığında, muhtemelen sadece günlük yaşamdan yavan bir sahne olur. Bu duruma en çok Goethe'nin ve Byron'ın, açıkça temelini gerçek olaylardan alan bazı şiirlerinde rastlanır: Budala bir okur, oldukça sıradan bir olayı öylesine büyük ve güzel bir olaya dönüştürebilen güçlü imgelemi kıskanmak yerine, şiirdeki o çok beğenilen olay yüzünden şairin kendisini kıskanabilir. Aynı şekilde, neşeli birinin sadece ilginç bir çatışma, ilgisiz birininse önemsiz bir şeyler gördüğü yerde, melankolik biri bir trajedi sahnesi görür. Bunun nedeni her gerçekliğin, yani yaşanan her şimdinin özne ve nesne olmak üzere –bu ikisi oksijen ve hidrojenin suda birleşmesi gibi zorunlu ve sıkı bir bağ içinde olsa da– iki yarıdan oluşmasıdır. Bu yüzden tamamen aynı nesnel yarı, fakat farklı öznel yarı söz konusu olduğunda ve neredeyse tersi durumda da o anki gerçeklik tamamen başka bir gerçekliktir: En güzel ve en iyi nesnel yarı, kör ve kötü bir öznel yarıda –güzel bir yerin kötü havalardaki hali ya da kötü bir *camera obscura*'dan⁷ yansıyan görüntü gibi– elbette sadece kötü bir gerçeklik ve kötü bir şimdi halini alır. Ya da daha dolaysız ifade etmek gerekirse her insan, tıpkı kendi derisinin içinde olduğu gibi, kendi bilincinin içindedir ve doğrudan doğruya sadece kendi bilincinin içinde yaşar; bu yüzden ona dışarıdan yardım etmek pek mümkün değildir. Sahnede biri prensi, bir başkası danışmanı, bir üçüncüsü hizmetçiyi ya da askeri ya da generali vb. oynar. Fakat bu farklılıklar sadece dış görünüştedir. İç dünyada, böyle bir görünüşün özünde, herkeste aynı şey yatar: Ezası ve cefasıyla zavallı bir komedyen.

Yaşamda da böyledir. Sınıf ve zenginlik farklılıkları herkese oynayacağı rolü gösterir fakat bunlar içsel bir mutluluk ve hoş-

7. Camera obscura: Latince *camera* sözcüğü oda, *obscura* ise karanlık anlamına gelir. Bu fotoğraf tekniğinde, karanlık bir odaya ya da kutuya açılan küçük bir delikten giren ışık sayesinde dışarıda, deliğin karşısında bulunan ışıklı nesnelerin *baş aşağı* görüntüsü odanın duvarının ya da kutunun içine yansır. (ç.n.)

nutluk farklılığı açısından kesinlikle belirleyici değildir. Burada da herkesin içinde aynı zavallı saf adam vardır, elbette malzemesi herkeste farklı olan. Fakat biçimi, yani asıl özü gereği herkeste hemen hemen aynı olan eza ve cefa içinde. Derece farklılıkları bulunsa da bunlar asla mensup olunan sınıfa ve zenginliğe, yani role göre ortaya çıkmazlar. Çünkü insan için var olan ve olup biten her şey, her zaman doğrudan doğruya bilincinde vardır ve orada olup biter. Bu yüzden öncelikle önemli olan, açıkça bilincin niteliğidir ve çoğu durumda, içinde ortaya çıkan biçimlerden çok, bu niteliğin kendisi söz konusudur. Bir aptalın karmaşık bilincinde hayat bulan bütün o şatafat ve hazlar, hiç de konforlu olmayan bir hapisanede *Don Kişot*'u yazan Cervantes'in bilinci karşısında çok fakirdir. Şimdiki zamanın ve gerçekliğin nesnel yarısı yazgının elindedir ve onun tarafından değiştirilebilir; öznel yarı ise biz kendimiziz, dolayısıyla bu yarı özünde değiştirilemez. Bu durumda her insanın yaşamı, dıştan gelen tüm değişikliklere rağmen istisnasız aynı karakteri taşır ve bir tema üzerindeki bir dizi çeşitlemeye benzetilebilir. Hiç kimse kendi bireyselliğinin dışına çıkamaz, tıpkı maruz bırakıldığı tüm koşullara rağmen –doğanın onun tabiatını karşı konulamayacak biçimde sınırlamış olduğu– dar bir çember içinde kalan bir hayvan gibi. Bu yüzden, örneğin sevdiğimiz bir hayvanı mutlu etme çabalarımız, hayvanın tabiatının ve bilincinin işte bu sınırları yüzünden daima dar bir çevre içinde kalmak zorundadır. İnsanlarda da durum böyledir: İnsanın olası mutluluğunun ölçüsü bireyselliğiyle önceden belirlenmiştir. Bilhassa zihinsel gücünün sınırları, yüksek bir hazzı tatma yetisini sonsuza dek belirlemiştir. Bu sınırlar darsa, dışarıdan gelen tüm çabalar, insanların ve şansın onun için tüm yaptıkları, onu sıradan, yarı hayvansı, insani mutluluğun ve hoşnutluğun ötesine geçiremez. Ve o, duyuşal zevklere, rahat ve keyifli aile yaşamına, bayağı bir cana yakınlığa ve zamanı basit şeylerle tüketmeye mahkûm olur. Bir bütün olarak eğitim bile onun içinde bu

lunduğu sınırları genişletemez, genişletebilse bile bu kayda değer bir genişleme olmaz. Çünkü en yüksek, en çeşitli ve en kalıcı hazlar, zihinsel hazlardır; gençliğimizde bu konuda ne çok yanılırsak yanılımlım, bu hazlar esasen tabiatımızda olan güce bağlıdır. Buradan da mutluluğumuzun, ne olduğumuza, bireyselliğimize ne çok bağlı olduğu anlaşılır fakat bu noktada çoğu kez sadece yazgımız, sadece neye sahip olduğumuz ya da ne ifade ettiğimiz akla gelir. Fakat yazgı iyileşebilir. Kaldı ki içsel zenginliğe sahip olan insan yazğıdan çok şey beklemez, buna karşın bir aptal ömrünün sonuna dek aptal, ruhsuz bir hödük ise hödük olarak kalır; cennette ve etrafı hurilerle çevrili olsa da fark etmez. Bu yüzden şöyle der Goethe:

Halk ve hizmetkâr ve eren
 İtiraf eder daima;
 Yeryüzü çocuklarına en yüce mutluluğu veren
 Kişiliktir yalnızca.

Doğu-Batı Divanı

Mutluluğumuz ve zevkimiz için, öznel olanın nesnel olan-
 dan kıyaslanamayacak kadar önemli olduğu –açlığın her yi-
 yeceği lezzetli kılmasından, yaşlı ya da genç demeden herke-
 si aynı ölçüde etkilemesinden, dâhilerin ve azizlerin yaşamı-
 na dek– her şeyde doğruluğunu ortaya koyar. Bilhassa sağlık,
 tüm dışsal varlıklar karşısında gerçekten de sağlıklı bir dilen-
 cinin hasta bir kraldan daha mutlu olacağı kadar ağır basar.
 Kusursuz bir sağlıktan ve sağlıklı bir bedenden kaynaklanan
 sakin ve neşeli bir mizaç; berrak, canlı, etkin ve doğru kav-
 rayan bir idrak; ılımlı, yumuşak bir istenç ve bunlara uygun
 olarak, iyi bir vicdan: Yerini hiçbir rütbenin ya da zenginliğin
 dolduramayacağı meziyetlerdir bunlar. Çünkü kişi kendisi için
 neyse, yalnızlığına eşlik eden ve kimsenin ona veremeyeceği
 ve ondan alamayacağı şey neyse, açıkça bu, onun sahip olabi-

leceği ya da başkalarının gözünde olabileceği her şeyden daha önemlidir. İç dünyası zengin bir insan yapayalnızken, kendi düşüncelerinde ve hayallerinde müthiş bir eğlence bulur; ancak ruhsuz bir insan sürekli olarak bir topluluktan diğerine, oyundan oyuna, yolculuktan yolculuğa ve şenlikten şenliğe koşsa da ona işkence gibi gelen can sıkıntısından kurtulamaz. İyi, ılımlı, yumuşak bir karakter zor koşullarda hoşnut olabilir fakat hırslı, kıskanç ve kötü biri tüm zenginliğine rağmen hoşnut değildir. Ancak sürekli olarak sıra dışı, zihinsel açıdan olağanüstü bir bireyselliğin tadına varan bir insan için, genel olarak ulaşılmaya çalışılan hazlar tamamen gereksiz, hatta rahatsız edici ve usandırıcıdır. Bu yüzden Horatius der ki:

Fildişi, mermer, Etrüsk heykelleri, resimler,
Gümüş eşyalar ve erguvan rengi giysiler,
Çoğu yoksundur bunlardan ve kimileri de hiç aramaz bunları.

Sokrates, satılmak için sergilenen lüks mallara bakarak: “İhtiyacım olmayan ne çok şey var” demişti.

Buna göre, hayattaki mutluluğumuz için birinci ve en önemli etken ne olduğumuz, yani kişiliğimizdir –çünkü kalıcı ve her koşulda etkilidir; ayrıca diğer iki maddedeki varlıklar gibi yazgıya bağlı değildir ve elimizden alınamaz. Salt göreliliği olan diğer ikisinin aksine değerinin mutlak olduğu söylenebilir. Buradan da insanları dışarıdan tanımanın, söylendiğinden daha az mümkün olduğu sonucu çıkar. Her şeye kadar olan zamanın burada da hükmü geçer: Bedensel ve zihinsel üstünlükler yavaş yavaş yenilirler zamana, ancak ahlaki karaktere zaman da söz geçiremez. Bu açıdan bakıldığında zamanın doğrudan doğruya çalmadığı sonraki iki maddenin varlıklarının, birinci maddenin varlıkları karşısında elbette öncelikleri vardır. İkinci önceliği de bu varlıkların nesnel olarak mevcut ve doğaları gereği ulaşılabilir olmalarında

ve herkesin, en azından bunlara sahip olma olasılığının bulunmasında görmek mümkündür; buna karşılık öznel olana bizim gücümüz yetmez, o tüm bir yaşam için değiştirilemez bir biçimde sabit olan ilahi adaletin (*jure divino*) alanına girer. Bu nedenle şu sözlerin amansız bir geçerliliği vardır:

Güneşin gezegenleri selamladığı,
 Seni dünyaya ödünç veren gündeki gibi,
 Çabucak ve durmaksızın büyüdün,
 Adımını atarken uyduğun yasa gereği.
 Böyle olmaya mecbursun, kaçamazsın kendinden,
 Bunu kâhin kadınlar, peygamberler söyledi;
 Ne zaman ne de güç parçalar,
 Yaşayarak kendini geliştiren, verilmiş biçimi.

Goethe

Bu bakımdan elimizde olan tek şey, verili kişiliği mümkün olduğunca yararlı bir biçimde kullanmak, dolayısıyla yalnızca ona uygun çabalara girişmek ve o kişiliğe tam olarak uygun düşen bir eğitim türünü almaya çalışmaktır; ayrıca başka türlerden kaçınmamız, haliyle ona uygun konumu, meşguliyeti ve yaşam biçimini seçmemiz gerekir.

Olağanüstü kas gücüne sahip Herkül gibi biri, harici koşullar yüzünden oturarak yapılan bir işle, hayli önemsiz, can sıkıcı bir zanaatla uğraşmak ya da kendisine çok yabancı başka türlü güçler gerektiren çalışmalar ve zihinsel işler yapmak zorunda kalırsa ve bunun sonucunda kendisindeki fevkalade güçleri kullanamazsa, ömür boyu kendini mutsuz hissedecektir; ancak zihinsel güçleri çok ağır basan ve bu güçlere gerek duyulmayan alelade bir işi ya da fiziksel gücünün yetmediği bedensel bir işi yapmak uğruna, zihinsel güçlerini geliştiremeden ve kullanamadan bırakmak zorunda kalan biri daha da mutsuz olacaktır. Yine de burada, bilhas-

sa gençlikte, insanın kendine sahip olmadığı bir güç bolluğu yüklememesi için varsayma tuzağından kaçınılmalıdır.

Birinci maddemizin diğer ikisi üzerindeki belirgin üstünlüğünden çıkan sonuç şudur: Sağlığı korumaya ve yetenekleri geliştirmeye çalışmak, zengin olmaya çalışmaktan daha bilgecektir; ancak bu, lüzumlu ve uygun olanı elde etmenin önemsenmemesi gerektiği şeklinde yanlış yorumlanmamalıdır. Esas zenginlik, yani muazzam bolluk, mutluluğumuza çok az katkıda bulunabilir; bu yüzden pek çok zengin kendini mutsuz hisseder; zira asıl zihinsel donanıma, bilgilere ve dolayısıyla onları zihinsel meşguliyete muktedir kılabilecek herhangi bir nesnel ilgiye sahip değillerdir. Çünkü zenginliğin gerçek ve doğal gereksinimlerin giderilmesinin ötesinde yapabileceklerinin, bizim asıl huzurumuz üzerinde çok az etkisi vardır; huzurumuz daha ziyade, büyük bir servete sahip olmanın yol açtığı çok sayıda kaçınılmaz sorun yüzünden bozulur. Yine de insanlar zengin olmak için, zihinsel donanımlarını oluşturmak için çabaladıklarından bin kat daha fazla çabalar: Oysa insanın ne olduğunun mutluluğuna katkısı, neye sahip olduğundan kesinlikle daha çoktur. Bu yüzden, dur durak bilmeyen bir meşguliyet içinde, bir karınca misali gayretle, sabahdan akşama kadar, zaten var olan zenginliğini daha da arttırmaya çalışanları bile görürüz. Böyle bir insan, araçlar alanının dar ufkundan ötesini göremez: Zihni boştur, bu yüzden diğer her şeye kapalıdır. En yüce hazlar, zihinsel olanlar onun için ulaşılmazdır; geçici, duyuşsal, az zamana, fakat çok paraya mal olanla, kendine ara sıra izin verdiği şeyle boş yere doldurmaya çalışır onların yerini. Yaşamının sonunda, şansı ya ver gitmişse, bu çabasının bir sonucu olarak gerçekten de bir yığın parası olmuştur; o parayı daha da arttırmayı ya da harcaıp tüketmeyi mirasçılara bırakır. Bu yüzden böylesi bir yaşam ne kadar ciddi ve önemli bir tavırla sürdürülmüş olursa olsun, ciddiyetsiz ve gülünesi bir yaşam kadar budalacıdır.

***Felsefeye gereksinmeyenler
her zaman biraz eksiktir.***

Konuşmak kibrin, susmak
aklın göstergesidir.

Büyük felaketlere davetiye çıkaran,
esasen mutluluk, şöhret ve
haz için çalışıp çabalamaktır.

Hazlar negatiftir ve hazların mutluluk
verdiği inancı, kıskançlığın kendi
kendini cezalandırmak için kapıldığı
bir kuruntudur. Buna karşılık acılar
pozitif olarak duyumsanır. Bu nedenle
onların yokluğu, yaşamın mutluluğunun
ölçütünü oluşturur.

İzleniye edilen
KDV'siz
satış fiyatı

₺ 17

ISBN 978-605-09-8293-0

ISBN 978-605-09-8293-0

9 786050 982930

Doğan
Kitap